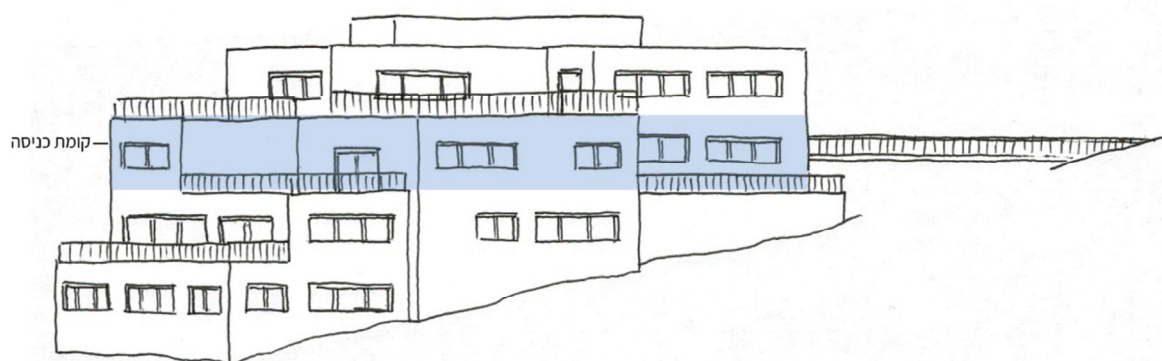

מדריך לתכנון מעונות יום שיקומיים

מרץ 2022

מעון יום שיקומי במגרש נפרד

מעון יום שיקומי משולב בבניין

בעריכת אדריכלית אלונה ליפשיץ

משרד הרווחה והביטחון החברתי, הקרן לפיתוח שירותים לנכים של המוסד לביטוח לאומי, קרן שלם ומשרד הבריאות מעדכנים גרסה לשנת 2022 למדריך הכולל הנחיות לתכנון מעונות יום שיקומיים והקמתם. זאת במטרה לקדם בניית מבנים איכותיים ולפתחם לטובת הפעוטות הזכאים לכך על פי תקנות מעונות יום שיקומיים (רישוי, סל שירותים לפעוטות עם מוגבלות ותנאי טיפול בהם), התשס"ח-2008 (להלן: תקנות מעונות יום שיקומיים)¹.

מטרת עדכון הגרסה היא לקבוע תקינה שוויונית לשדרוג המבנים הפיזיים של מעונות קיימים ולתכנון מעונות חדשים ברחבי הארץ.

בברכה,

שמואל ויינגלס	נחום עידו	ד"ר הדר ירדני	ריבה מוסקל
מנהל הקרן	מנהל השירות לילדים	מנהלת המחלקה	מנכ"לית קרן שלם,
לפיתוח שירותים לנכים,	ומתבגרים, אגף קהילה,	להתפתחות הילד ולשיקומו,	פיתוח שירותים לאדם עם מוגבלות
אגף הקרנות,	משרד הרווחה	משרד הבריאות	שכלית התפתחותית ברשויות המקומיות
המוסד לביטוח לאומי	והביטחון החברתי		

חברות צוות עדכון מדריך לתכנון ולהקמה של מעונות יום שיקומיים, 2022:

- דינה בן לביא – עובדת סוציאלית מנהלת תחום הגיל הרך (מלידה עד גיל שלוש), משרד הרווחה והביטחון החברתי.
- פאינה צודיקוב – מרכזת בכירה של תחום התזונה, אגף התזונה, שירותי בריאות הציבור, משרד הבריאות.
- נעמה גלזר – מנהלת תחום בריאות הסביבה מוסדות, המערך הארצי לבריאות הסביבה, משרד הבריאות.
- רונית אפרים – אחות מרכזת בכירה, המחלקה להתפתחות הילד ושיקומו, משרד הבריאות.
- ליסה סלע – מרפאה בעיסוק, מרכזת בכירה, המחלקה להתפתחות הילד ושיקומו, משרד הבריאות.
- רוני גולדברג – רכזת בכירה של תחום הגיל הרך, הקרן לפיתוח שירותים לנכים, הביטוח הלאומי.
- מיקי כהן – עובדת סוציאלית, סמנכ"לית פיתוח פיזי, קרן שלם – פיתוח שירותים לאדם עם מוגבלות שכלית-התפתחותית ברשויות המקומיות.
- עמיר יצחקי – ראש המערך הארצי לבריאות הסביבה, משרד הבריאות.
- יעקב בוריאקובסקי – מנהל תחום בכיר רישוי עסקים, משרד הבריאות.

¹ ראו בקישור: https://www.health.gov.il/LegislationLibrary/Shikum_03.pdf

תוכן עניינים

4	פרק ראשון
4	א. מבוא
4	ב. שלבי תהליך התכנון
5	ג. ועדת ההיגוי – לאחר זכייה בקול קורא
5	ד. תפקיד ועדת ההיגוי
6	פרק שני
6	א. בחירת אתר מתאים (מגרש או מבנה) ומיקום המעון באתר
6	ב. ייעוד הקרקע או המבנה
6	ג. מיקום הקרקע או המבנה
7	ד. שיפוץ מבנה קיים
7	ה. היתר לשימוש חורג (לא מומלץ)
7	ו. היתר בנייה
9	פרק שלישי
9	א. טבלת פונקציות ושטחים
13	ב. פירוט הפונקציות והדרישות מהן
18	ג. גישה, חניה, בטיחות
21	סיכום
22	נספחים
22	שירותים 1
23	שירותים 2
24	כיתות 1
25	כיתות 2
26	כיתות 3

פרק ראשון

א. מבוא

המדריך מפרט את העקרונות וההמלצות לתכנון של מבנה מעון יום שיקומי ולהקמתו או שיפוצו של מבנה קיים.

מעונות היום השיקומיים בישראל מונים בין 2 ל-4 כיתות, ומשרתים 20–40 פעוטות. אם יש צורך בכיתות נוספות למעון קיים, נוסף על 4 כיתות בנויות, ההמלצה היא להקים מעון נוסף באזור אחר בעיר ולא להגדיל עוד יותר את המעון הקיים. יש להקים ועדת היגוי שתלווה את כל השלבים של הפרויקט החל בשלב בחירת הקרקע או המבנה, עבור בגיבוש הפרוגרמה של המבנה וכלה בסיום ואכלוס.

ב. שלבי תהליך התכנון

לפני הגשת פרויקט ל'קול קורא' שפרסם גוף מממן, על רשות של השלטון המקומי (רשות מקומית, מועצה אזורית, עירייה) או ארגון (עמותה, גוף פרטי) שמגישים את הבקשה, לבצע תהליך תכנון ראשוני ואף מומלץ להקים ועדת היגוי ראשונית (ועדה פנימית של הרשות או הארגון). בשלב זה מתקבלות החלטות תכנוניות שונות, שנבדקות שוב מאוחר יותר, אם וכאשר מאושרת השתתפות במימון על ידי גוף ממלכתי כגון קרן שלם או קרנות הביטוח הלאומי.

במדריך זה אנו מתייחסים לתהליך התכנון הכולל הנעשה לצורך הקמת מעונות יום שיקומיים, למרות שבפועל הוא מבוצע בכמה שלבים. התכנון המוקדם נעשה לפני הגשת בקשה למימון לגופים השונים (לקרנות של הביטוח הלאומי או קרן שלם ולמשרד הרווחה והביטחון החברתי). עם אישור הבקשה (זכייה בקול קורא) נעשה התכנון בצורה מפורטת יותר.

מומלץ שהרשות או הארגון היוזמים את הפרויקט יקימו ועדת היגוי ראשונית ויצרפו לה אנשי מקצוע מתאימים מהתחומים הרלוונטיים, כגון אנשי מקצוע מאגף הרווחה או המחלקה לשירותים החברתיים בעיר, או מתחום החינוך לגיל הרך. עוד מומלץ לצרף אדריכל או מתכנן ערים לבחירת אתר מתאים. במקרה שהרשות בונה בעצמה מומלץ לערב את מהנדס העיר ברשות.

אבני דרך לתהליך:

1. זיהוי צורך קיים על ידי רשות או על ידי גוף מפעיל – באישור משרד הרווחה והביטחון החברתי.
2. הקמת ועדת היגוי פנימית לליווי התהליך, בחירת אתר למעון, הכנת תוכנית ראשונית.
3. הגשת בקשה למימון בעקבות קול קורא שפרסמו הקרנות ומשרד הרווחה והביטחון החברתי.
4. מיון בקשות על ידי הקרנות או משרד הרווחה והביטחון החברתי.
5. לאחר שהקרנות או משרד הרווחה והביטחון החברתי מאשרים את המימון אישור עקרוני – הקמת ועדת היגוי מלאה בהשתתפות כל הנציגים הרלוונטיים וביצוע תהליך תכנון מסודר, כמפורט במדריך זה.
6. הגשת הבקשה לוועדות של הגופים המממנים לאישור המימון (זכייה בקול קורא היא אישור להגיש בקשה למימון).
7. חתימת הסכמים בין הקרנות המממנות לגופים הנתמכים.

8. הוצאת היתר בנייה, הכנת תכנון מפורט, הכנת מכרז והוצאתו לקבלנים.

9. בניית המעון בליווי ועדת ההיגוי, סיום הבנייה ואכלוס.

לאחר הקמת ועדת היגוי, יש למצוא אתר מתאים למיקום המעון. יש לבחור אתר ליד קריית חינוך קיימת או מתוכננת. המעון יכול לקום במגרש נפרד או כחלק מבניין משולב.

הקרן לפיתוח שירותים לנכים של המוסד לביטוח לאומי, קרן שלם ומשרד הרווחה והביטחון החברתי אינם מתחייבים למימון הקמת המעונות. האישור כפוף למדיניות ולהחלטות הנהלת הקרנות ומשרד הרווחה והביטחון החברתי. בהיתן מימון, הוא אינו מימון מלא.

ג. ועדת ההיגוי – לאחר זכייה בקול קורא

לאחר שהגוף הפונה זוכה בקול קורא, עליו להקים ועדת היגוי לליווי הפרויקט. הוועדה תפעל בשם הרשות או הגוף המפעיל את המעון ותלווה את כל שלבי הפרויקט מהרעיון ועד לבנייה וההפעלה של המעון.

הובלת תהליך לתכנון ולבנייה של מעון יום שיקומי מצריכה תכלול ותיאום עם גורמים אלו:

- הרשות המקומית – אגף הרווחה והמחלקה לשירותים חברתיים, אגף ההנדסה, גזרות הרשות.
- משרד הרווחה והביטחון החברתי, מנהל מוגבלויות.
- המוסד לביטוח לאומי – הקרן לפיתוח שירותים לנכים.
- קרן שלם (מעונות יום שיקומיים רב-נכותיים).
- ארגון מפעיל.
- אדריכל או מתכנן שיוכל לייעץ לגבי בחירת המגרש וגודל נדרש לתכנון בשלב הראשוני.

ד. תפקיד ועדת ההיגוי

- בחירת אתר מתאים למיקום המעון.
- הכנת פרוגרמה תכנונית ואישורה.
- תכנון ראשוני של המעון המוצע.
- שילוב יועצים מקצועיים לתחומים השונים בבנייה, כגון קונסטרוקציה, מערכות אינסטלציה, מיזוג אוויר, בטיחות וביטחון ועוד, ומנהל פרויקט הבנייה.
- תכנון מפורט כולל תוכנית פיתוח.
- אומדן כספי לפי סעיפי תכנון עיקריים.
- לאחר שהגופים המממנים מאשרים את הפרויקט, יש להגיש היתר בנייה לאישור הרשות המקומית.
- ועדת ההיגוי מלווה את המכרז ואת הקמת הבניין, מבקרת בו פעמים מספר תוך כדי הבנייה כדי לראות שהעבודה מתקדמת כסדרה, ומאשרת את סיום הפרויקט ואכלוסו.

פרק שני

תקנות מעונות יום שיקומיים הן תקנות מחייבות לבנייה או שיפוץ המפרטות את סל השירותים לאוכלוסייה במעון כמוגדר בחוק. סעיפים 6–17 בפרק ג לתקנות מעונות יום שיקומיים מפרטים את הדרישות למבנה המעון ומתקניו.

תקנות והוראות לצורך בנייה: כל בנייה במדינת ישראל חייבת לעמוד בהוראות חוק התכנון והבניה, התשכ"ה–1965 (להלן: חוק התכנון והבניה), והתקנות לפיו.

הבנייה או השיפוץ יעשו בקרקע או בבניין שמתאימים לייעוד של מבני ציבור (ייעוד מבני ציבור מסומן בחום או בכתום בתשריט של תוכנית מפורטת או תוכנית מתאר בתוקף).

א. בחירת אתר מתאים (מגרש או מבנה) ומיקום המעון באתר

במקרה של בנייה חדשה יש לקבל קרקע בהקצאה מהרשות המקומית או לרכוש קרקע מתאימה בעלת הייעוד 'מבני ציבור'. במקרה של מבנה קיים, יש לוודא שייעוד הקרקע שהמבנה נמצא עליו מתאים לייעוד מבני ציבור.

במקרה שבונים את המעון השיקומי במבנה משולב המשמש לצרכים אחרים, מבנה קומות או קריה, יש להבטיח שמעון היום השיקומי ימוקם בקומת הקרקע. רוב הפעוטות שיגיעו למעון השיקומי אינם מתניידים בעצמם בקלות, ויש להם הרבה ציוד נלווה. הפעוטות מגיעים למעון עם מלווים שצריכים להעלות את הציוד ולהוריד אותו ואת הילדים מרכבי ההסעה.

ההורדה מההסעה וההעלאה אליה דורשות בקרה של אנשי צוות. הקרבה של מבנה המעון לסביבת החניה או למקום שמגיעות אליו ההסעות חשובה, וצריך לשקול אותה בעת איתור האתר או המבנה המתאים למעון.

ב. ייעוד הקרקע או המבנה

מעון שנבנה כחלק מבניין רב קומות, יש לוודא שהייעוד של כל המבנה או של חלק המבנה שבו מוקם המעון, מתאים לייעוד מבני ציבור.

אם הייעוד של הקרקע אינו מתאים לייעוד מבני ציבור אפשר לשנות את הייעוד באמצעות הגשת תוכנית מפורטת לשינוי תב"ע של הקרקע. אך תהליך זה לוקח שנים מספר, הוא קשה, כמעט בלתי אפשרי ואינו מומלץ. אם הייעוד של מבנה קיים אינו מתאים לייעוד מבני ציבור, יש להגיש בקשה לקבלת 'היתר לשימוש חורג' (ראו הסבר בסעיף ה בפרק זה, עמ' 7).

ג. מיקום הקרקע או המבנה

יש לבחור מיקום מתאים מבחינה עירונית, כחלק מקריית חינוך מתוכננת או קיימת. אם אין אפשרות כזאת, יש לדאוג לקרבה לצירי תנועה ראשיים, לגישה עבור הסעות הפעוטות וגישה עבור הצוות לתחבורה ציבורית. גודל האתר צריך להתאים לגודל המבנה המתוכנן, לפי הפרוגרמה המופיעה בהמשך (פרק שלישי, שורה אחרונה בטבלה, עמ' 11).

אם הוחלט למקם את המעון בבניין קומות, יש לכלול בתכנון שטח גדול יותר בקומת הכניסה עבור אזור כניסה, מעליות, מדרגות וחדרי מבוא לכל אחד מהשותפים במבנה. רצוי מאוד למקם את המעון השיקומי בקומת הכניסה או קרוב אליה ככל האפשר.

לכל מבנה חדש יש להוציא היתר בנייה מהרשות המקומית.

ד. שיפוף מבנה קיים

כל שיפוף שבו מגדילים או משנים את שטח המבנה בכל צורה, כולל סגירת מרפסת, דורש היתר בנייה. למשל, שינויים במעטפת המבנה, שינויים במערכות האינסטלציה ומיזוג האוויר ותוספת מעלית דורשים היתר בנייה. גם אם השיפוף אינו דורש היתר בנייה, יש לוודא שהייעוד של המבנה מתאים להגדרה של מבני ציבור לפי תוכניות מפורטות בתוקף (מסומן בצבע חום או כתום בתשריט).

ה. היתר לשימוש חורג (לא מומלץ)

אם הבניין קיים ומתאים לשמש כמעון יום שיקומי, אך בהגדרתו אינו מיועד למבני ציבור, ישנה אפשרות לקבלת היתר לשימוש חורג, בדרך כלל לחמש שנים ולעיתים לחמש שנים נוספות. במקרה כזה, יש להגיש בקשה לשימוש חורג בהליך של היתר בנייה. בדרך כלל אי אפשר להוסיף שטח למבנה בהליך של היתר בנייה, אלא רק לשנות את הייעוד שלו. לפי חוק, הליך כזה מלווה בפרסום הבקשה כדי לאפשר לציבור להציג התנגדויות לשינוי, אם יש. אם יתקבל אישור לשימוש חורג, ייתכן שילווה בדרישה של הרשות המקומית לתשלום היטל השבחה.

ההיתר לשימוש חורג ניתן לזמן מוגבל בלבד, לשם פתרון בעיה נקודתית או לביצוע שינויים פיזיים קבועים בהמשך, כל עוד ההיתר בתוקף. אם נדרש לשנות את הייעוד של המבנה באופן קבוע, הליך זה יאפשר פסק זמן שבו אפשר להגיש תוכנית מפורטת (תב"ע) ולבצע את שינוי הייעוד, תהליך שאורך בדרך כלל שנים מספר. אם אין אפשרות לשנות את הייעוד באופן קבוע באמצעות שינוי תב"ע של הקרקע, הרשות המקומית יכולה לאפשר שימוש חורג כלל או לא להאריך אותו לחמש שנים נוספות לאחר שניתן בפעם הראשונה.

ו. היתר בנייה

אם נדרש היתר בנייה באחת מהאפשרויות לעיל, יש להגיש את הבקשה לרשות המקומית ולעמוד בכל הדרישות של ההיתר, עד לקבלת היתר בנייה בפועל. אין להתחיל בבנייה ללא קבלת היתר בנייה וכל האישורים הנדרשים, ואין לאכלס בניין ללא קבלת טופס 4 שמציין שכל הדרישות שהיו בהיתר הבנייה אכן מולאו.

דרישות אלה כוללות ביקורת על נושאים שונים ובדיקתם, כגון היציבות ההנדסית של הבניין, עמידה בדרישות המיגון (פיקוד העורף – הג"א), דרישות נגישות לאנשים עם מוגבלויות, דרישות הרשות הארצית לכבאות והצלה, דרישות משרד הבריאות, דרישות איכות סביבה, דרישות לבנייה ירוקה ועוד. כיוון שדרישות אלה יכולות להשתנות, הרי שקבלת היתר בנייה מבטיחה שבכל תקופה נתונה, יעמוד מבנה המעון השיקומי בכל החוקים והתקנות הנדרשים בזמן בנייתו. למשל, לאחרונה נוספה דרישה חדשה להיתרי בנייה שתיכנס לתוקף ממרץ 2022 – עמידה בתקן של בנייה ירוקה.

לאחר קבלת היתר בנייה, ולאחר הכנת תוכניות מפורטות הכוללות את כל פרקי העבודה, מקובל לבצע מכרז בין קבלנים לקבלת הצעות מחיר לכל הפרויקט, ולאחר מכן להתחיל בבנייה. בהוראות ההיתר ישנן הוראות הנוגעות גם לפיקוח על הבנייה שנעשה בליווי של מהנדסים

ויועצים שונים. לאחר סיום הבנייה וקבלת כל האישורים הנדרשים מהרשויות שבודקות את הבניין, כל אחת בתחומה (למשל, פיקוד העורף בודק את המיגון, הרשות הארצית לכבאות והצלה בודקת את סידורי בטיחות האש, משרד הבריאות בודק את המטבח, חדרי ההחתלה והשירותים וכדומה), הרשות המקומית מוציאה טופס 4, טופס סיום בנייה וחיבור תשתיות של מים וחשמל למבנה. לעיתים תעדיף הרשות המקומית להוציא טופס אישור אכלוס. כך אפשר לוודא שהבניין עומד בכל הדרישות והתקנות, והוא מוכן לקבלת הפעוטות והצוות.

פרק שלישי

א. טבלת פונקציות ושטחים

הפונקציה	על פי תקנות מעונות יום שיקומיים (לידיעה)	גודל מרבי מומלץ (2 כיתות)	גודל מרבי מומלץ (3 כיתות)	גודל מרבי מומלץ (4 כיתות)	הערות
מקבץ כיתות	שטח (מ"ר)	שטח (מ"ר)	שטח (מ"ר)	שטח (מ"ר)	הערות
1 כיתה אם עד 10 פעוטות	45	$90=2*45$	$135=3*45$	$180=4*45$	30 מ"ר – עד 6 פעוטות בכיתה).
2 חדר החתלה, שירותים ורחצה בצמוד לכל כיתה	8	$20=2*10$	$30=3*10$	$40=4*10$	עמדת החתלה או ספסל החתלה; אמבט לרחצת פעוטות, מקלחת או אגנית רחצה לא מנירוסטה; אסלה נמוכה עם הפרדה בקיר או מחיצת פרטיות; כיור נמוך; ארון אחסון; מידוף.
3 חדר אחות ותזונאי		15	15	15	חדר אחות בקרבת הכיתות כולל עמדה לתזונאית.
4 מחסן כיתה צמוד לכל כיתה	4	$20=2*10$	$30=3*10$	$40=4*10$	אחסון המיטות או מזרני השינה ייעשה במתקנים.
5 חדר פרטני צמוד לכל 2 כיתות		7	7	$14=2*7$	חדר בגודל 7 מ"ר לכל 2 כיתות.
6 "נישה" להליכונים ועמידונים אישיים	-	10	15	20	5 מ"ר בצמוד לכל כיתה, ליד הכניסה לכיתה.
סך הכול שטח	57	162	232	309	

מקבץ מנהלה	שטח (מ"ר)	שטח (מ"ר)	שטח (מ"ר)	שטח (מ"ר)	הערות	
חדר מנהלה	10	10	10	12		7
מזכירות/ עמדת קבלה		-	10	10	בכפוף להתחייבות להעסיק מזכירה (לא כלול בתקן).	8
חדר צוות וחדר ישיבות (כולל מטבחון)	10	15	25	25	ניתן למקם במקבץ של חדרי הטיפול.	9
חדר עבודה סוציאלית	10	10	10	10	העסקת 2 עובדים סוציאליים – שני חדרים.	10
שטח אחסון, אב בית	8	15	20	25		11
שירותי צוות	4	5 (1 רגיל/ 1 נגיש)	12	12	עד 35 עובדים : 1 לגברים, 2 לנשים, 1 מהם נגיש – בהתאם לשינויים בהוראות למיתקני תברואה (הל"ת), התשס"ז – 2007 (להלן : הל"ת) ² .	12
מטבח, מזווה ומיקום ייעודי לעגלות חלוקת מזון	16	3 , 6 , 16 בהתאמה	4 , 7 , 26 בהתאמה	5 , 7 , 26 בהתאמה	מיקום עגלות חלוקת מזון יתוכנן כנישה בסמוך למטבח, בהתאם לנפח העגלות.	13
חדר כביסה		5	7	7		14
מבואה רב-תכליתית (התכנסות, אירועים וחלל לפעילויות)		30	50	70		15

² ראו בקישור : https://architecture.org.il/sites/default/files/law_halat_hok.pdf

	209	183	115	58	סך הכול שטח	
הערות	שטח (מ"ר)	שטח (מ"ר)	שטח (מ"ר)	שטח (מ"ר)	מקבץ חדרי טיפול	
במעון של 4 כיתות יהיו לפחות 2 חדרי טיפול.	15	15	15	12	ריפוי בעיסוק/ חדר טיפולים	16
מומלץ למקם במרחב מוגן מוסדי (ממ"מ).	25	25	25	20	פיזיותרפיה/ חדר טיפולים	17
במעון תקשורת ניתן להוסיף חדר.	20=2*10	20=2*10	10	20=2*10	קלינאות תקשורת/ אחות/דיאטנ ית/ חדר טיפולים	18
	10	10	10		מחסן לציוד	19
מבואה יכולה לשמש כחדר חושך.	5, 15 בהתאמה	5, 15 בהתאמה	5, 15 בהתאמה		סנוזלן (חדר ומבואה)	20
בשנים האחרונות הוחלט לוותר על חדרי תצפית לכיתות בגלל בעיות של פרטיות. אם נדרש חדר תצפית הוא יהיה צמוד, בדרך כלל, לחדר טיפולים.	(5)	(5)			חדרי תצפית	21
בכניסה אל המעון יוסדר חלל אחסון או נישא במבנה עבור מושבי בטיחות הרכב של הפעוטות ובהם מדפים להעמדת מושבי הבטיחות. חלל זה יהיה מקורה ומוגן מרוחות וגשם. יש להתחשב במידות מושבי הבטיחות של התינוקות והפעוטות	12	12	6		אחסון מושבי בטיחות	22

(גובה ועומק) בתכנון המדפים. לחדר זה תהיה גישה ישירה וחיצונית בסמוך למקום ההורדה והאיסוף של הפעוטות.						
	107	107	86	52	סך הכול שטח	
	625	522	363	167	סך הכול נטו	
	875	731	508		סך הכול ברוטו (*1.4)	
הערות	שטח (מ"ר)	שטח (מ"ר)	שטח (מ"ר)	שטח (מ"ר)	חצר	
חלק מהחצר יהיה מקורה וחלק לא. לפחות רבע מהחצר צריך להיות מוצל. מומלץ שלפחות שליש מהחצר יהיה לא מקורה ויאפשר שמש ישירה לפחות ל-4 שעות ביום הקצר ביותר בשנה.	$4 \times 40 = 160$	$3 \times 40 = 120$	$2 \times 40 = 80$	35	חצר כיתה או חצר משותפת	23
במקרה של בנייה של מעון יום שיקומי במסגרת מבנה רב קומות, יש לבנות את מעון היום השיקומי בקומת הקרקע של המבנה המשולב.	1.5 דונם	1.2 דונם	1 דונם		שטח מגרש מינימלי נדרש	

* הפער בין הנטו לברוטו: קירות החוץ וקירות הפנים של המבנה, כניסות לחדרים ומעברים, מדרגות, מעליות וחדרי חשמל וחדרי מכונות (אם יש).

זו הפרוגרמה המומלצת, אך לעיתים כשאי אפשר לבנות בהתאם לה בשל שטח קטן, יש מינימום הכרחי שנקבע בתקנות לחוק, כפי שמופיע בטבלה, בעמודה "על פי תקנות מעונות יום שיקומיים".

ב. פירוט הפונקציות והדרישות מהן

1. כיתות אם ופונקציות צמודות

על פי תקנות מעונות יום שיקומיים, שטח הכיתה הוא 45 מ"ר לכל 10 פעוטות. בכיתה תהיה פינת מטבחון (כיור שיש וארון בעל 2-3 דלתות). הכיתה תתוכנן כחלל פתוח ותהיה יציאה ישירה מהכיתה לחצר. עיצוב הפנים יהיה בטיחותי ופונקציונלי הן לפעוטות והן לצוות.

2. חדר החתלה, שירותים ורחצה

לכל כיתה במעון יהיה חדר החתלה, שירותים ורחצה בשטח של 10 מ"ר הכולל: עמדת החתלה (אפשרות לעמדה כספסל החתלה, בהתאמה לאוכלוסייה, לתפקוד ולגיל), עמדת רחצה, 2 כיורים, אסלה מוקטנת המאפשרת פרטיות. בחדר יהיה חלון שמאפשר למטפלת קשר עין עם הכיתה. יש להתקין נקודות חיבור בטיחותיות למכשור רפואי הדורש חשמל: 2 נקודות בצמוד למשטח ההחתלה ו-2 נקודות בסמיכות לאסלות.

התכנון צריך לאפשר קשר טיפולי-אישי הממוקד רק בפעוט ולאפשר תרגול של תפקודי עצמאות עם הפעוט (רחצת ידיים, צחצוח שיניים, תהליכי גמילה ועוד) המתבטא בנגישות מתקני הטואלטיקה וגובה התקנתם בקיר (נייר ניגוב ידיים, מראה וכדומה).

מחיצות – אם יש 2 אסלות, יהיו ביניהן מחיצות מחומרים עמידים ורחיצים. הן אינן יוצמדו לרצפה ובהתקנתם יותירו רווח של 20 ס"מ מפני הריצוף.

גימור הקירות – יהיה באריח חרסינה או קרמיקה בגובה של 2 מטר.

שטח החלונות – 10% מהמשטח הכולל של חדרי השירותים. יש חשיבות לאוורור טבעי ולתאורה טבעית, נוסף על מערכות מיזוג ואוורור.

אמבט לרחצת הפעוטות – אגנית רחצה לא מנירוסטה.

משטחי החתלה – משטח ההחתלה יהיה ללא זוויות וללא פינות חדות. גודל מומלץ למשטח החתלה הוא 120 ס"מ אורך על 60 ס"מ רוחב. גובה מומלץ מהרצפה הוא 85 ס"מ. לעמדת ההחתלה המוגבהת צריך להיות סף (אך לא מעקה) רק בגובה המזרן.

רצוי לתכנן את מיקום עמדות ההחתלה כך שיתאפשר לצפות בנעשה בכיתה באמצעות מראה חד כיוונית, לנוחיות המטפלים. יש לקבוע ליד העמדה מתקן לגליל נייר (המשמש בתהליך ההחתלה).

ארונות אחסון אישיים – לציוד של כל פעוט (כגון חיתולים חד פעמיים, ביגוד להחלפה).

חימום – יותקן בכל חדר.

כפתור מצוקה – מומלץ להתקין אינטרקום המקשר בין החדר לכיתה.

אסלת פעוטות – כמקובל במעונות יום.

כיורי פעוטות – בכל חדר נדרשים 2 כיורים לרחיצת ידיים, לפחות אחד בגובה מותאם לפעוטות (ללא משטח וללא שיש היקפי המחבר ביניהם). לכל כיור תהיה אספקת מים חמים וקרים כנדרש בהוראות הל"ית ויותקנו ברז עם נְסֶת חום ומראה בגובה של הפעוטות (מאפשרת "היזון חוזר" לפעוט).

מתקני טואלטיקה – התכנון צריך לקחת בחשבון מיקום של הפריטים האלה: פח אשפה עם מכסה ומדרס רגל (גם עבור חיתולים חד פעמיים), מְכָלִים לחומרי חיטוי, מתקני נייר טואלט (ליד האסלות), סבונים ומתקני נייר לניגוב ידיים בגובה הפעוטות (ליד הכיורים), מקום סגור ומאוורר למברשות שיניים.

ישנן שתי תצורות לתכנון החדר, האחת לפעוטות עם אגנית רחצה והשנייה לפעוטות מהלכים, עם מקלחון.

ראו סקיצות לדוגמה של סידור חדר רחצה: שירותים 1, שירותים 2 בפרק הנספחים.

3. חדר אחות ותזונאי

החדר ימוקם בסמיכות לכיתות וישמש גם את התזונאי או התזונאית. גודלו יהיה 15 מ"ר. בחדר יהיו: מיטת בדיקה, מתקן לגליל נייר למיטה, כיור סטנדרטי כולל משטח עבודה, מתקן לנייר ניגוב ידיים, סבונים, מראה מעל הכיור, נקודת חמצן ושאיבה וכן מסילה לאינפוזיה בסביבת מיטת הבדיקה.

כמו כן, יהיה ארון אחסון משולב בדלתות שאפשר לנעול, שולחן וכיסא משרדיים, 4 שקעי חשמל ליד מיטת הבדיקה ו-4 שקעי חשמל ליד שולחן העבודה, מקרר קטן לתרופות. נדרש מחשב ושולחת קו טלפון ניח, אינטרקום המחובר לכיתות, לחצן מצוקה לשירותי הצלה.

הפעלת ציוד רפואי – התכנון יתבסס על פי דרישות משרד הבריאות הרלוונטיות לציוד זה (גנרטור חירום, גזים רפואיים כגון חמצן).

4. מחסן כיתה

בצמוד לכל כיתה יהיה מחסן בגודל 10 מ"ר, על פי הפרוגרמה. מומלץ לתכנן במחסן מעמד לאחסון מזרנים.

ארון נעול – התקנת ארון נעול לאחסון כלי ניקוי, חומרי ניקוי, חומרי טואלטיקה (יש לאחסן במחסן ולא בחדר ההחלה והשירותים).

5. חדר פרטני

חדר בגודל 7 מ"ר, אחד לכל שתי כיתות אם, עם כניסה נפרדת מכל אחת מהכיתות. חדר זה יכול לשמש כחדר מנוחה או כחדר לפעילות נפרדת ושקטה עם פעוט אחד או יותר. רצוי שיהיה חלון בין חדר זה לכיתה (במעון תקשורת, יהיה חדר פרטני לכל כיתה אם).

6. נישות לאחסון ציוד שיקומי

נישות בגודל 6 מ"ר, פתוחות למסדרון, צמודות לכיתות. אלה נישות ייעודיות לאחסון הליכונים ועמידונים, כך שלא יפריעו לתנועה במסדרונות או לכניסה לכיתות.

ראו סקיצות לדוגמה של סידור חדר כיתה אם עם הפונקציות הנלוות: כיתות 1, כיתות 2, כיתות 3 בפרק הנספחים.

7. חדר מנהלה

חדר בגודל 10–12 מ"ר, לפי גודל המעון. מומלץ שהפונקציות המנהלתיות ירוכזו במקבץ אחד: חדר מנהלה, חדר עבודה סוציאלית, חדר צוות, מטבחון צוות, שירותי צוות ואורחים. חדר המנהל ימוקם בכניסה ויאפשר תצפית על הכניסה ועל מרחב המעון.

8. חדר מזכירות/עמדת קבלה

חדר בגודל 10 מ"ר ובלבד שהמעון זקוק לפונקציית הזאת ומתחייב להעסיק מזכיר או מזכירה. מומלץ שהחדר ימוקם מול הכניסה למבנה כך שיקבל את פני הבאים, ותוכל להיות ממנו תצפית על הנכנסים והיוצאים משטח המעון.

9. חדר צוות וחדר ישיבות (כולל מטבחון)

חדר בגודל 15–25 מ"ר לפי גודל המעון. החדר ישמש את אנשי הצוות של המעון לפגישות מקצועיות, להדרכה, להפסקות ולמנוחה. מומלץ למקם את המטבחון להכנת שתייה וארוחות קלות לצוות בחדר זה. לעיתים החדר ישמש גם להדרכת הורים בשעות שבהן המעון אינו פעיל, לכן יש למקם אותו קרוב לכניסה כך שיהיה נגיש לבאים ויהיה קל למצוא אותו.

10. חדר עבודה סוציאלית

חדר בגודל 10 מ"ר, לעובד סוציאלי אחד, ואם יש שניים, נדרשים שני חדרים בגודל זה. חדרי הטיפול מיועדים לטיפול אישי, לטיפול משפחתי ואף לטיפול בקבוצות. מומלץ לתכנן את חדרי הטיפול כמקבץ, בסמיכות לכיתות המעון.

11. חדר אחסון, חדר לאנשי תחזוקה

חדר בגודל 15 מ"ר, מקום לאחסון ציוד שקשור בתחזוקת הבניין ולא ציוד לפעילות שוטפת. על החדר להיות נעול כיוון שיתכן שיהיו בו חומרי ניקוי וכלי עבודה חדים. בחדר צריכה להיות גם פינת עבודה לאב או אם הבית.

12. שירותי צוות

גודל השירותים ומספר התאים יהיו בהתאם להוראות הל"ת. לכל 35 אנשי צוות נדרשים תא שירותים אחד לגברים, תא אחד או שניים לנשים ותא אחד מונגש לנכים לשימוש שני המינים. מומלץ למקם את השירותים בקרבת חדר הצוות וחדר הישיבות. יש לקחת בחשבון שצוות העובדים והמתנדבים גדול במעונות יום שיקומיים. לעיתים היחס בין אנשי הצוות לפעוטות הוא 1:1.

13. מטבח, מזווה, מקום לעגלות חלוקת מזון

חדרי המטבח יהיו בגודל כולל של 25–45 מ"ר, לפי גודל המעון. ההנחיות המקצועיות בנוגע למערך מזון של מעון יום שיקומי קובעות כי יהיה מטבח מבשל. יתרונות המטבח המבשל הן: טריות, גיוון, שליטה על חומרי גלם, על תהליך הבישול והכנת הארוחות והתאמה לצרכים התזונתיים של הפעוטות. תכנון נכון של המטבח יבטיח מימוש דרישות התזונה ותנאי התברואה הנאותים וכן ייתן מענה לכל אשר נדרש בטיפול במזון: קבלה, אחסון, הכנה והגשה.

הכנת המזון במעון יום שיקומי תהיה מדי יום, לאותו יום בלבד. שעת הגשת המזון תהיה סמוכה לשעת סיום ההכנה. שיטות ההזנה המקובלות הן הכנת המזון וחלוקתו למנות במטבח, או הכנת מזון במטבח וחלוקתו למנות בכיתה.

המטבח, כחלק ממערך המזון במעון, יתוכנן בהתאם לכל דין בנושא תברואת מזון ותזונה.

(לינק לתכנון מטבחים, וגם לדוגמאות שלנו).

14. חדר כביסה

חדר בגודל 5–7 מ"ר. מקום למכונת כניסה ומכונת ייבוש. נדרש אוורור מתאים.

15. מבואה רב תכליתית

חלל בגודל 30–70 מ"ר שיהיה מקום להתכנסות ולאירועים וישמש חלל לפעילויות שונות. המבואה תהיה בכניסה למעון, "לב ליבו" של המעון. המבואה תשמש כמרחב פתוח, כאלטרנטיבה למרחב משחקים בימי חורף קרים או בימי קיץ חמים, לצורך התכנסויות ולפעילות עם ההורים.

בתכנון המבואה יש להמעיט בפתחים כדי לאפשר מרחב פעילות ללא אחסון ופתחים. חלל המבואה לא ישמש לאחסון ציוד שיקומי. במקרה של בנייה בקומות, תהיה מבואה בכל קומה, בצמוד לאזור המעליות והמדרגות המשמש לתנועה אנכית.

16. ריפוי בעיסוק/ חדר טיפולים

חדר בגודל 15 מ"ר, לפי גודל המעון. במעון של 4 כיתות יהיו לפחות 2 חדרי טיפולים, כפי שקובע התקן. בדרך כלל במעונות של 3 ו-4 כיתות, יש חדרי טיפולים רבים יותר.

כיוון שחדר הריפוי בעיסוק הוא גדול יחסית, פונקצייה זאת יכולה להתקיים במרחב מוגן מוסדי (להלן: ממ"מ). אם יש ציוד בחדר, הוא צריך להיות מאוחסן לאורך הקירות ובגובה. אחסון זה מאפשר להשתמש בחדר כממ"מ בקלות, במקרה הצורך.

17. פיזיותרפיה/ חדר טיפולים

חדר בגודל 25 מ"ר. בדרך כלל חדר פיזיותרפיה הוא חדר הטיפולים הגדול ביותר, ולכן פונקצייה זו יכולה להתקיים בממ"מ.

בחדר זה יש בדרך כלל ציוד רב. יש לתכנן עבור הציוד אחסון מסודר לאורך הקירות ובגובה כדי שיהיה אפשר להשתמש בחדר כממ"מ במקרה הצורך. יש לאפשר זוויות לצילום לפחות משתי פינות החדר.

18. קלינאות תקשורת/ אחות/ דיאטנית/ חדר טיפולים

חדר בגודל 10 מ"ר. אפשר לקיים בחדר טיפול פרטני או לבצע הדרכה. החדר יהיה בעל קירות ישרים לתליית עזרים שונים, כגון מראות וכדומה, ויכלול מקומות אחסון מתאימים.

19. מחסן לציוד

חדר בגודל 10 מ"ר. מטרת החדר היא לאחסן ציוד שאינו נדרש במיוחד בחדרים האחרים.

20. סנוולן: חדר ומבואה

חדר בגודל 15 מ"ר ומבואה בגודל 5 מ"ר. המבואה יכולה לשמש גם כחדר חושך והמעבר דרכה ישמש הכנה לחדר הסנוולן. רצוי לתכנן חדר ללא חלונות כיוון שמומלץ שתהיה בו תאורה מלאכותית בלבד. מובן שיש לדאוג לפתרונות אוורור חליפיים. לא מומלץ להשתמש בחדר זה כממ"מ: יש בחדר ציוד ייחודי רב שאי אפשר לאחסן בשעת חירום וכן כיוון שעדיף שבממ"מ יהיה חלון.

21. חדר תצפית

חדר בגודל 5 מ"ר, אינו מחושב בפרוגרמה. בשנים האחרונות הוחלט לוותר על חדרי תצפית לתוך כיתות האם בגלל שיקולים של פרטיות. אם נדרש חדר תצפית, הוא יכול להיות צמוד לאחד או יותר מחדרי הטיפול. בתכנון כזה התצפית היא פרטנית ופרטיות שאר הפעוטות נשמרת.

22. אחסון מושבי בטיחות

בכניסה אל המעון יוסדר במבנה חלל אחסון או נישא עם מדפים להעמדת מושבי בטיחות הרכב של הפעוטות. חלל זה יהיה מקורה ומוגן מרוחות וגשם. יש להתחשב במידות מושבי הבטיחות של התינוקות והפעוטות (גובה ועומק) בתכנון המדפים. לחדר זה תהיה גישה ישירה וחיצונית בסמוך למקום ההורדה והאיסוף של הפעוטות.

23. חצר כיתה, חצר משותפת

לכל כיתה צריכה להיות יציאה לחצר משלה. מומלץ להתקין בחלק משטח החצר גגון או פרגולה. ההצללה תהיה בדרך כלל ליד היציאה לחצר והחלון של הכיתה. אזור ההצללה יהיה כ-25% משטח החצר. יתר החצר אפשר שתהיה פתוחה לשמים או, אם צריך, שתותקן רשת צל עונתית בקיץ, מעל מתקני המשחקים. צריך שחצי מהחצר יהיה פתוח לשמש טבעית, כך אפשר לדאוג שהפעוטות יקבלו חשיפה לשמש ישירה שתורמת לבריאות.

נוסף על חצרות הכיתות, יכולה להיות חצר משותפת לפעילויות למען כלל המעון. במקרה של בניית מעון במבנה קומות, כנראה שלא יהיו חצרות משותפות ויהיו רק חצרות כיתות שפעמים רבות הן במרפסות מעל חלקים אחרים בבניין. במקרה כזה כדאי שחלק מהחצר תהיה מגוננת אפילו בעציצים גדולים, וחשוב להקפיד על אזורים פתוחים במרפסת ללא קירוי מעליהם.

החצר משמשת מרחב מעשיר ומשלים לפעילות בכיתה ואפשר לנצל במרבית חודשי השנה, למעט בימים שבהם מזג האוויר מונע זאת. החצר תהיה בנויה בצורה בטוחה ופונקציונלית על פי צורכי הפעוטות ותאפשר התניידות ושליטה במרחב הן לפעוטות והן לצוות.

ארגז חול – ייבנה ויתחזק בהתאם לדרישות המפורטות בחוזר של ראש שירותי בריאות הציבור³ ולפי מסמך "מניעת מפגעים תברואיים בארגזי חול במעונות יום" (2019).

מצע חצר המשחקים – לא יאפשר חפירה או הטמנת צואה, זיהום ומפגעים אחרים.

מתקני החצר – כל מתקני החצר צריכים מחד גיסא לספק חוויה אתגרית לפעוט ומאידך גיסא להגן עליו מסיכונים. מתקני חצר קבועים חייבים לעמוד בתקן של מכון התקנים (ת"י 1498). כל המתקנים ימוקמו תחת הצללה כדי למנוע כוויות מהפעוטות המשחקים בהם ובלאי של המתקנים.

³ חוזר ראש שירותי בריאות הציבור 17/11 "סטנדרטים לנושאי תברואה למסגרת חינוכית - מעונות לגיל הרך"

http://www.health.gov.il/hozer/bz17_2011.pdf (21.12.2011)

צמחייה – יש להימנע מעצים ומצמחייה דוקרניים ורעילים, או מכאלה שגורמים לאלרגיות. מומלץ להתייעץ עם הרשות המקומית לגבי סוגי עצים מומלצים בכל אזור גיאוגרפי. מומלץ לשתול עצים וצמחייה בעלי ערך מוסף, כגון עצי בוסתן ופרי, צמחיית תבלינים וריח.

הצללה – בחצר המעון יהיו אזורים מוצלים המונעים חשיפה ישירה לקרינת שמש, לפחות 25% משטח החצר ו-70% מסביבת מתקני המשחקים ומרחב המשחק החופשי של הילדים. יש לתת את הדעת לכיוון השמש ביחס לחצר, להצללה הטבעית שהמבנה מספק ולצל שהעצים מספקים בשעות הפעילות. ההצללה במעון תעמוד בדרישת תקנות התכנון והבנייה למתקני הצללה והנחיות לתכנון מוסדות חינוך בתחומי בריאות הסביבה (פרק גני ילדים), 1997, או כל מסמך שיחליף הנחיות אלו.

אחסון בחצר – יש להקצות מקום לאחסון מתקני משחק ניידים בחצר, רצוי בסמוך ליציאה מן הכיתה, באופן זמין לשימוש.

כיוור – מומלץ להתקין כיוור מים לעבודה עם הילדים.

אזור – אם נדרש אזור בחוץ, יותקנו מאווררים בגובה, על קיר הצמוד לפרגולה או להצללה.

ג. גישה, חניה, בטיחות

1. רחבה להורדת פעוטות והעלאתם

הפעוטות מגיעים אל המעון בהסעה, לרוב ביותר מהסעה אחת בו-זמנית. נדרשים 2 (מומלץ 3) מקומות חנייה נגישים להורדת הפעוטות בצמוד לכניסה. הורדה מרכב ההסעה תהיה על פי חוק הסעה בטיחותית לילדים ולפעוטות עם מוגבלות, התשנ"ד–1994. יש לאפשר עצירה בו-זמנית של שני רכבים (לפחות) וכן יציאה בטוחה של כל רכב אשר סיים להוריד פעוטות, מבלי לנסוע לאחור ולסכן חיי אדם.

יש לתכנן אזור הורדה בטוח בצמוד לכניסת המעון באחד משני האופנים: כניסה ויציאה – מפרץ הורדה לעגינה של לפחות שני רכבי הסעות או סוּפָה – מעגל תנועה לעגינה של לפחות שני רכבים.

התכנון צריך לקחת בחשבון שהירידה מהרכב תהיה תמיד מצד ימין. שביל הגישה למעון יהיה מקורה ממקום הורדת הפעוטות ועד לפתח הכניסה אל הבניין. יוגדר שטח לרכב חירום כולל דרך גישה מתאימה וללא מכשולים מהשער המיועד.⁴

2. גודל המגרש

מעון יום שיקומי יתוכנן במגרש המאפשר שטחי חוץ עבור סוּפָה (מעגל תנועה להורדה בטוחה של פעוטות מרכבי הסעות), חצרות, כניסות. שטח מינימלי נדרש עבור 4 כיתות: כדונם וחצי. אם המעון הוא חלק ממבנה משולב בקומות, יידרש שטח נטו גדול יותר למעון. אך גם במקרה כזה יש

⁴ ראו גם ס' 5 להוראות הרשות הארצית לכבאות והצלה 523 "סידורי בטיחות אש במוסדות חינוך" (8.2014).

https://www.gov.il/BlobFolder/policy/directive_523/he/Directive523.pdf

לשמור על ההנחיות לגבי גישה להורדת פעוטות והעלאתם, הוראות לגבי גישות לחניה ולמבנה וכדומה. תכנון חניה עבור צוות ואורחים יהיה במסגרת היתר הבנייה למבנה.

3. כניסות למגרש או למבנה

למגרש המעון יהיו שתי כניסות. האחת, כניסה ראשית אל המבואה של המעון להולכי רגל והאחרת, כניסה ישירה מחצר המשק אל מחסן המטבח. שתי הכניסות תהיינה נפרדות זו מזו, בחזיתות שונות. הכניסה לחצר המשק לא תהיה דרך חצרות הכיתות. גם במקרה שהמעון משולב במבנה בקומות, צריכות להיות שתי כניסות אל המעון.

חצר משק תכלול גישה למחסן המטבח, מיקום לפחי אשפה, נקודת ניקיון ומקום לאריזות ריקות. יש לקחת בחשבון מתקני תשתית: פילר חשמל להתקנת מונים, ארון תקשורת, "גמל" מים וכיוצא בזה.

4. אזורור ותאורה (פנים וחוץ)

שטח המינימלי של חלונות ודלתות הזכוכית יהיה לפחות 15% משטח הרצפה. פתחים יתוכננו כך שיתאפשרו תנאים מיטביים של תאורה, אזורור והצללה בכיתת המעון. חלונות הפונים לחצר יתוכננו בגובה נמוך על מנת שהפעוטות יוכלו לצפות מהכיתה בשטחי החוץ.

עוצמת התאורה במעון תהיה בהתאם לנדרש בתקן של מכון התקנים (ת"י 12464, חלק 1). מומלץ להתייעץ עם מומחה נגישות לצורך תכנון תאורה התואמת את צורכי הפעוטות ותפקודם. יש ליצור התאמה בין עוצמת התאורה וכיוונה לצורכי הפעוטות ולתפקודם. בתאורה חשמלית יש להעדיף גוון אור חם. אמצעי החימום והמיזוג יהיו חלק מתשתיות המעון.

5. גידור סביב החצרות וסביב המעון

גדר תתנשא לגובה המותר לפי חוק התכנון והבניה. לא תידרש גדר קדמית במקרה של בניית המבנה בקו אפס עם המדרכה. יש לייצב גדר סורגים בבסיס בטון. הסורגים יהיו סורגים תקינים. בכל חלקי הגדר, לרבות החלק העליון, לא יהיו אלמנטים חדים המהווים סכנת פציעה לפעוטות הנמצאים בסביבתה או מטפסים עליה. גובה גדר מינימלי יהיה בהתאם לדרישות מחלקת הבטיחות ברשות המקומית.

6. מרחב מוגן מוסדי

המרחב המוגן המוסדי יתוכנן על פי הוראות פיקוד העורף המעודכנות⁵ (חוק התכנון והבניה מפנה להוראות פיקוד העורף), בהתאם לאזור הגיאוגרפי שבו ממוקם המעון. חלל זה יכול לשמש לצרכים אחרים, כפי שמצוין בפרוגרמה.

⁵ מדריך של פיקוד העורף "מנחה לתכנון מרכיבי מיגון במוסדות ובמרכזי יום המפוקחים על ידי משרד הרווחה" https://www.oref.org.il/SIP_STORAGE/files/4/3594.pdf (6.2016)

7. היבטים של בטיחות

מעון יום שיקומי יהיה מקום בטיחותי מההיבט הפיזי ומההיבט התפעולי – ללא מפגעים וללא ליקויי בטיחות. פרק זה מרכז את ההוראות וההנחיות המתייחסות לתכנון ההיבטים הבטיחותיים במעונות יום שיקומיים:⁶

- מתלי מעילים לא יהיו נמוכים מ-1.8 מטר. אם הגובה נמוך מ-1.8 מטר, יש להתקין מגן.
- ארונות, ספריות וכונניות יהיו מקובעים לקיר למניעת התהפכות.
- דלתות של ארונות וויטריות יהיו מחומר בלתי שביר.
- אין להציב מראות מזכוכית שבירה במקומות נגישים.
- ריצוף מונע החלקה על פי ייעודו (שטחים רטובים, מטבח וכדומה) ובהתאם לדרישות תקן לריצוף של מכון התקנים (ת"י 2279).
- אין להציב ציוד הניתן לטיפוס בצמוד למקומות עם הפרשי גובה (חלונות, מעקות וכיוצא בזה).
- חלונות יזוגו בחומר שאינו מתנפץ. כנפי החלונות לא יבלטו לתוך הכיתה ולא יבלטו החוצה אם סף החלון נמוך מ-2 מטר. אם כנפי החלונות בולטים – יש לקבעם במצב פתוח.
- אין להתקין חלונות גרירה אנכיים (חלונות "גילויטינה").
- אין להתקין חלונות חיצוניים מרפפות זכוכית.
- דלתות הנפתחות כלפי פרוזדורים וצירי תנועה אחרים, כגון דלתות הכיתות, לא תבלוטנה בעת הפתיחה לתוך תחום צירי התנועה. עליהן להיפתח בזווית של 180 או 90 מעלות לפחות, במקרה שהכנף הנפתחת נצמדת אל קיר פינתי.
- דלתות הזזה אסורות בחדרים שמיועדים לתפוסה של מעל 6 אנשים.
- אין להתקין דלתות מזוגגות בזכוכית רגילה אלא בחומר שאינו מתנפץ. לכל דלת יהיה מנעול פרפר דו צדדי שגובהו מעל פני הריצוף יהיה 1.8 מטר לפחות.
- יש לדאוג לסימון על זגוגיות הדלת לבטיחות הפעוטות.
- הידיות, המנעולים והחיפויים ("רוזטות") יהיו שלמים, חלקים וחופשיים מבליטת ברגים, פינים או חלקי פרזול אחרים.
- בדלתות יותקנו אביזרים להגנה על הפעוטות (כגון מגני אצבעות, מגנים מונעי טריקה).
- רוחב מעברים – יש להרחיב את המעברים נוסף על מה שהחוק מחייב היות שמדובר במעברים הנדרשים לנגישות מרבית וגם כיוון שהמעברים הם אל חדרים המשמשים לטיפולים.

⁶ ראו גם: מאה - המחלקה לפיתוח פדגוגי טכנולוגי (2008): **בטיחות במעונות יום לגיל הרך**. תל-אביב: הוצאת משרד התמ"ת, אגף בכיר להכשרה ולפיתוח כוח אדם, תחום פדגוגיה.

סיכום

המדריך לתכנון מעונות יום שיקומיים גרסה 2022 הוא תוצר משותף של משרד הרווחה והביטחון החברתי, הקרן לפיתוח שירותים לנכים של המוסד לביטוח לאומי וקרן שלם. מעונות היום השיקומיים הם אחד מתחומי הליבה של שלושת השותפים בהיותם חלון הזדמנויות לשיקום של פעוטות עם צרכים מיוחדים ושילובם בחברה.

תשתית פיזית טובה חשובה ביותר כדי לאפשר את מתן השירותים לפעוטות בצורה המיטבית. האתגר המשותף שלנו הוא לשדרג את תשתית המעונות הקיימים ולבנות מעונות חדשים בפריסה גאוגרפית רחבה כדי להנגיש אותם לפעוטות ולמשפחותיהם ככל האפשר.

מעון יום שיקומי שנבנה בהתאם לפרוגרמה זאת וכולל בתוכו את הפונקציות הנדרשות, יאפשר לצוות המטפל תנאים מקצועיים ואיכותיים בעבודתו ויאפשר לפעוטות מבנה מותאם לצורך קבלת הטיפול המיטבי שהם זקוקים וראויים לו.

המדריך כולל את המידע המעודכן ביותר ומטרתו לסייע לכם לתכנן מעון יום שיקומי תכנון מיטבי. ריכזנו את התובנות מהשטח בהתבסס על ניסיון רב שנים של מעורבות ושותפות בהקמת מעונות יום שיקומיים וליווי פעילותם.

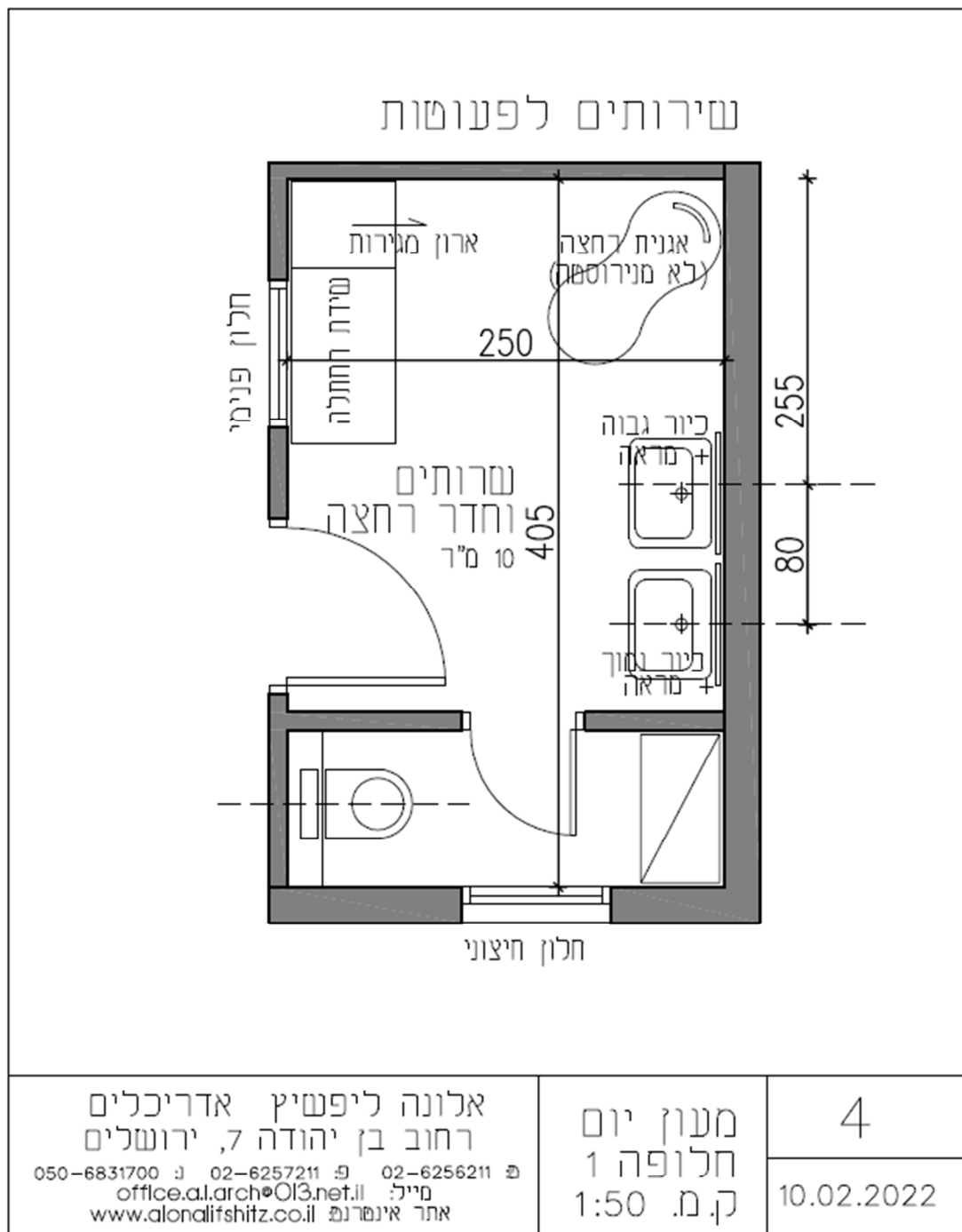
אנו מקווים כי המדריך יסייע לכם לפשט את התהליך ולקצרו ומאחלים לכם הצלחה.

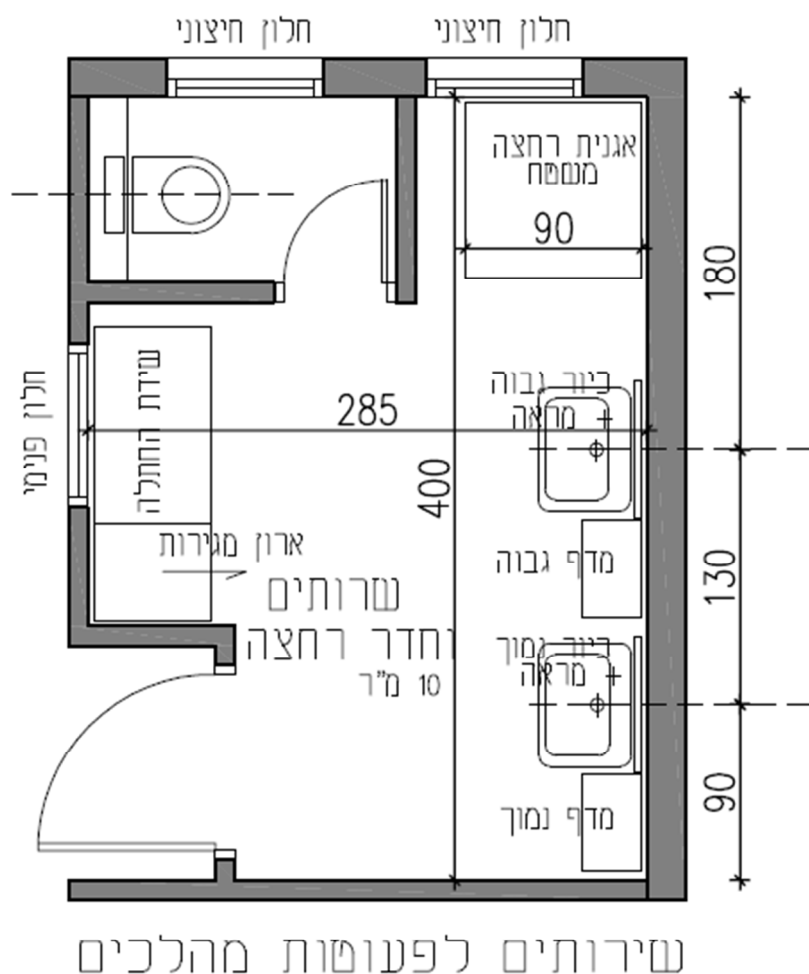
בברכה,

דינה בן לביא, רוני גולדברג, מיקי כהן.

נספחים

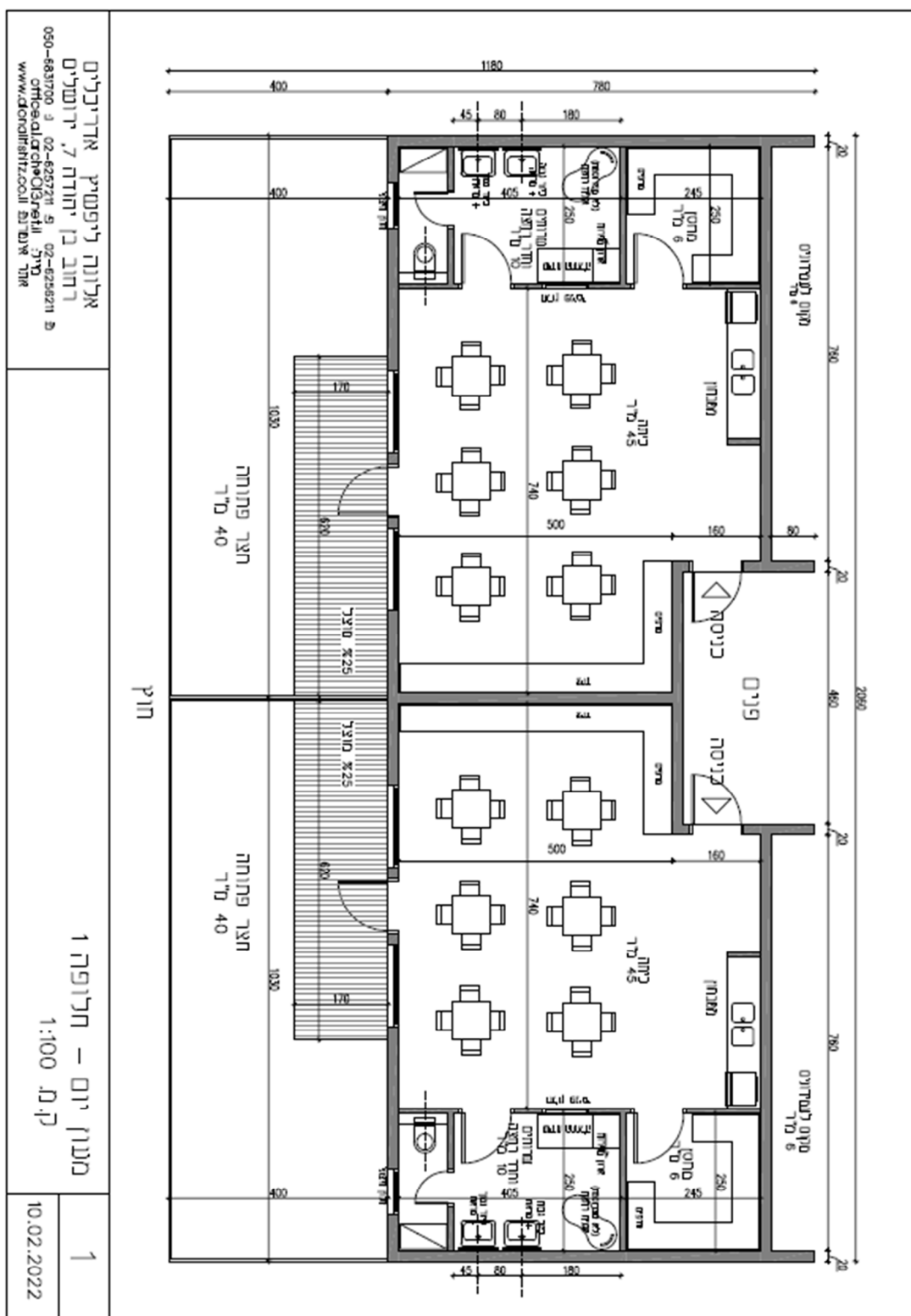
שירותים 1

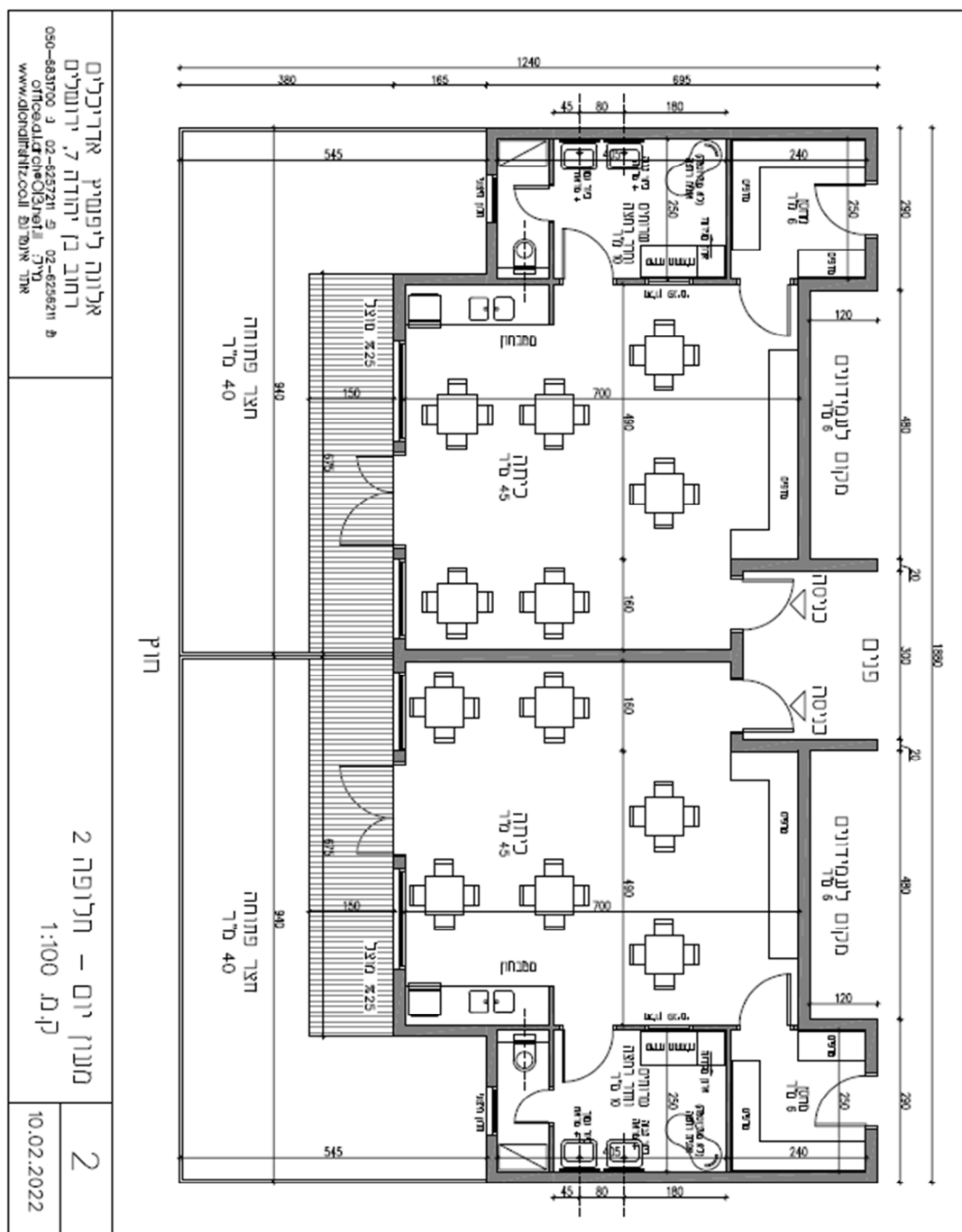

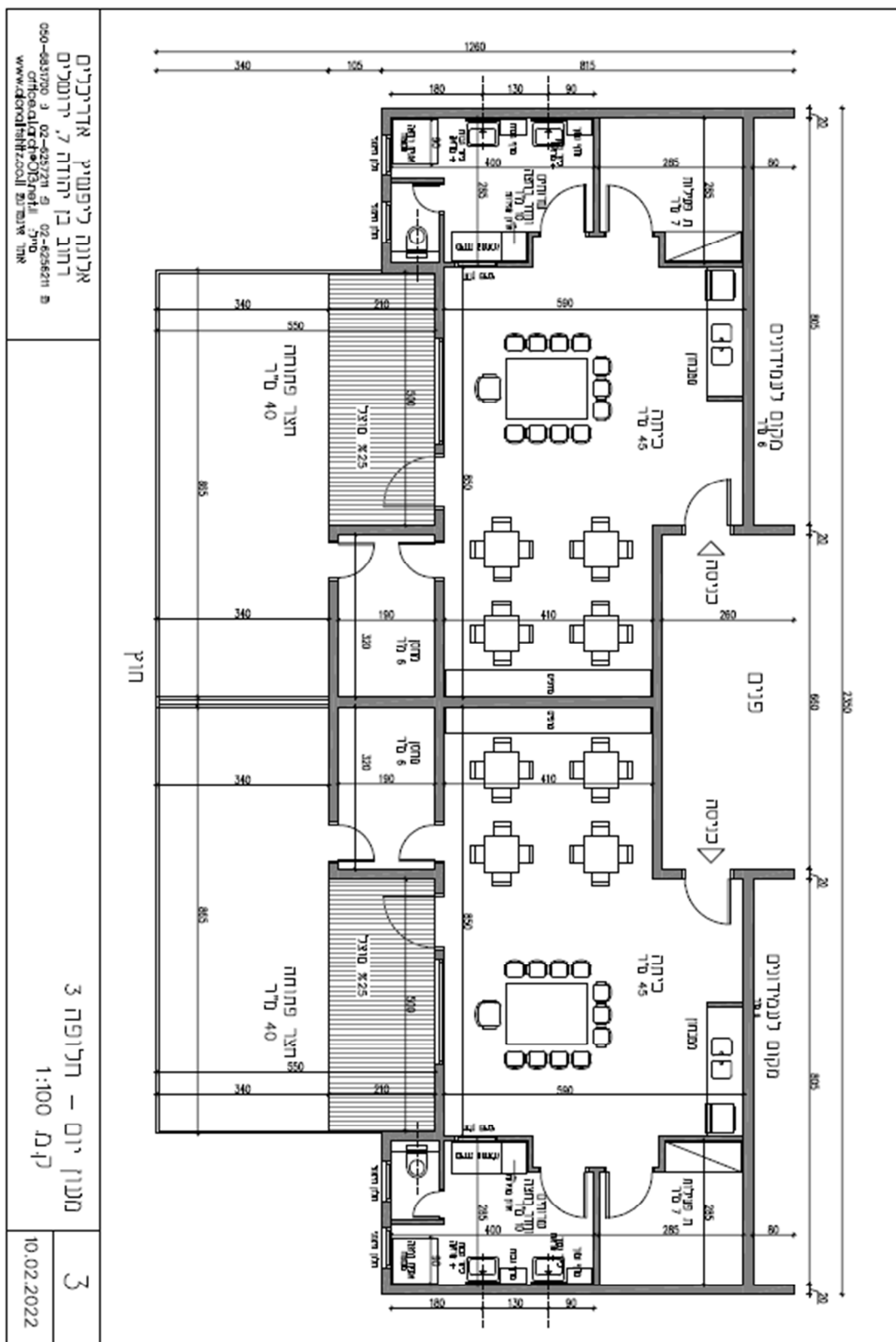
אלונה ליפשיץ אדריכלים רחוב בן יהודה 7, ירושלים 050-6831700 נ 02-6257211 פ 02-6256211 מייל: office.al.arch@013.net.il אתר אינטרנט: www.alonalfshitz.co.il	מעון יום חלופה 2 ק.מ. 1:50	5 10.02.2022
---	---	-------------------------

כיתות 1

כיתות 3

אלונה ליפשיץ אדריכלים
רחוב בן יהודה 7, ירושלים
טל: 02-6256271
פ: 02-6256272
050-6831000
www.aloneliyapshitz.com

מפת יום - חלופה 3
ק"מ 1:100

3
10.02.2022